

Evoluční studium náboženství a terorismus

ÚR Ústav religionistiky FF MU
LEVYNA Laboratoř pro experimentální výzkum náboženství
HUME lab Laboratoř pro experimentální humanitní vědy

Náboženství a terorismus

- Média:
 - Terorismus = náboženský terorismus
 - Teroristé = vymytý mozek, sebeklam, náboženští fundamentalisté

Náboženství a terorismus

- Média:
 - Terorismus = náboženský terorismus
 - Teroristé = vymytý mozek, sebevražední náboženští fundamentalisté
- Výzkum ukazuje jiný obraz:
 - Palestiňští sebevražední atentátníci mají nadprůměrné vzdělání a jsou na tom ekonomicky lépe než zbytek populace (Berrebi, 2003)
 - Chudoba není prediktorem podpory terorismu (Krueger a Maleckova, 2002)
 - Mezinárodní vzorek muslimských teroristů nevykázal žádné stopy psychopatologie (Sageman, 2004)
 - ani deprese, ani sebevražedné sklony (Richardson, 2006; Atran, 2003)

Náboženství a sebevražedný terorismus

(1980-2003 3% z celkového objemu, ale 48% obětí)

- Sebevražedný terorismus = náboženský terorismus

Náboženství a sebevražedný terorismus

(1980-2003 3% z celkového objemu, ale 48% obětí)

- Sebevražedný terorismus náboženský terorismus

- Výzkum ukazuje jiný obraz:

- Před Irákem vedli v sebevražedných útocích Tamilští tygři (LTTE), marxisticko-leninská skupina bojující na Sri Lance za nezávislost
- Analýza dat celosvětového sebevražedného terorismu 1980 – 2003 ukazuje, že méně než polovina byla nábožensky motivovaná (Pape, 2005)
- Nicméně, nábožensky motivovaný sebevražedný terorismus může být efektivnější (Berman a Laitin, 2005)

Náboženství a terorismus

- Teroristé mají politické ne náboženské cíle (Juergensmeyer, 2003)
- Náboženství není počáteční příčinou konfliktů (Bloom, 2005)
 - ALE je to nástroj, který teroristé (sekulárně i nábožensky motivovaní) používají k dosažení cílů
 - Nástroj (efektivní mechanismus), který funguje:
 - Pomáhá vytvářet kohezivní a oddané následovníky

Náboženství je tedy **proximální mechanismus** k ultimátnímu cíli (napomáhá posunout lidi k jinak nepravděpodobným behaviorálním výstupům)

Tinbergen a adaptacionistický program

- a) U každého chování ukázat, jestli by nemohlo jít o evoluční adaptaci
b) O jaké psychické mechanismy se opírá

		<i>DRUH POHLEDU</i>	
		Dynamický (vývojový) Adresuje historické kroky vedoucí k současné podobě	Statický (popisný) Adresuje současnou podobu druhu
<i>TYP VYSVĚTLENÍ</i>	Proximátní Jak fungují rysy jednotlivého organismu?	Ontogeneze (vývoj) Historie vývojových změn v jednotlivcích, z DNA po jejich současnou podobu	Mechanismus (kauzalita) Mechanistická vysvětlení toho jak fungují rysy daného organismu
	Ultimátní Proč má daný druh takovéto rysy?	Fylogeneze (evoluce) Historie postupných mnohogeneračních evolučních změn druhu	Adaptace (funkce) Rys druhu, který se v minulosti vyvinul k řešení problému souvisejícího s přežitím či reprodukcí

Úrovně/typy vysvětlení

Milosrdný Samaritán

- a) ultimátní (funkční)
 - vylepšuje svoji pověst
- b) proximátní (mechanistické)
 - automatická empatická reakce na utrpení druhého
- a) vědomě reflektivní
 - volní rozhodnutí pomoci druhému

Nejsou protichůdná, mohou se doplňovat!

Nesmí se směřovat!

Náboženství a terorismus

- Teroristé mají politické ne náboženské cíle (Juergensmeyer, 2003)
- Náboženství není počáteční příčinou konfliktů (Bloom, 2005)
 - ALE je to nástroj, který teroristé (sekulárně i nábožensky motivovaní) používají k dosažení cílů
 - Nástroj (efektivní mechanismus), který funguje:
 - Pomáhá vytvářet kohezivní a oddané následovníky

Náboženství je tedy **proximální mechanismus** k ultimátnímu cíli (napomáhá posunout lidi k jinak nepravděpodobným behaviorálním výstupům)

Náboženství jako efektivní mechanismus pro teroristy

- 4 důvody:
 - 1) jak převést lokální politický boj do oblasti kosmické války
 - 2) jak démonizovat ostatní (jde o morální boj ne mocensko-politický boj)
 - 3) jak navýšit odměnu/výnos (transcendence, nebeská odměna)
 - 4) jak individuálně motivovat a kolektivně sjednocovat různé jednotlivce pod jednou vlajkou skrze symboly
 - vysoce emotivně nabité
 - vysoce zapamatovatelné
- Každá teroristická skupina se musí vypořádat se základní výzvou jak vytvořit skupinovou oddanost (tj. jak vytvořit oddanost jedinců pro společnou věc)

Evoluční studium terorismu

Problém oddanosti = problém důvěryhodnosti = problém kooperace

- Jak sekulární tak i náboženské teroristické skupiny si udržují nákladné kolektivní a iniciační rituály (Atran, 2003)
- dokonce tvorba extra mýtů a rituálů pro heroizaci atentátníků

EVOLUCE KOOPERACE

Základy lidského sociálního chování

Evolučně-behaviorální perspektiva

Egoistický monismus (machiavellismus)

Snaha racionálně maximalizovat vlastní zisky

BEHAVIORÁLNÍ STRATEGIE podporující genovou reprodukci

- *Příbuzenský výběr* (Hamiltonovo pravidlo)
- *Přímá reciprocita* (opakovaná interakce u geneticky nepříbuzných; free-rider problem; Trivers)
- *Nepřímá reciprocita* (jen lidé – jazyk, teorie mysli; reputace)

Náboženství jako nástroj zvyšování vnitroskupinové důvěryhodnosti

(Irons, 2001; Atran a Norenzayan 2004; Alcorta a Sosis, 2005)

Problém: jak rozpoznat důvěryhodné, kteří nezradí
(free-rider problem)

Nákladné signály (dobrovolné snížení fitness; ukázka vlastního fitness)

Iniciační rituály, frekvence účasti na skupinových rituálech, oběť vlastních zdrojů, regulaci vlastní sexuality...nebo např. rituální požadavek na před-atentátní video

Sebevražedný atentát jako behaviorální strategie podporující genovou reprodukci

Příbuzenský výběr + nepřímá reciprocita

- podpora příbuzných (rodiny palestinských s. a. až 10.000 USD
 - + reputace X Izrael srovnává domy těchto rodin se zemí)
- investice do budoucích generací (vyšší než průměrné vzdělání)

MALADAPTIVNÍ

- faktor zásvětních odměn (upravuje vnímané c/b)
- faktor zvýšené reputace mučedníka (naše psychika se nechá zmást a nebere v potaz, že už si ji neužijeme (Richardson, 2006))

SHRNUTÍ

Problém kooperace a oddanosti

- Nákladné/náročné rituály
 - Podmiňovací asociativní učení vytváří spojnici mezi symbolem a silnou emocí
 - Symbol je pak sám silným motivátorem kvůli tomu jak silné emoce vyvolává
 - Signalizace oddanosti skupině
 - Posiluje se vnitroskupinová solidarita, důvěra a kooperace
- Odměna v posmrtném životě
 - Dále posiluje kooperaci, protože upravuje vnímání c/b u nákladných činů
- Adolescence
 - Specifický mozkový vývoj činí adolescenty ideální pro nábor, kvůli efektivní silné emoční asociaci a ochotě účastnic se vysoce riskantního chování (6 let – 12 let – 18-38 let (Hassan, 2001))

DĚKUJI